

Memorie van toelichting

Algemeen deel

1. Inleiding

Op 12 maart 2019 heeft de Grote Kamer van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: het Hof) arrest gewezen in zaak C-221/17 (hierna: het arrest).¹ In dit arrest lag de vraag voor of een aantal bepalingen uit de Rijkswet op het Nederlanderschap (hierna: RWN), op grond waarvan het Nederlanderschap van rechtswege verloren kan gaan, in overeenstemming zijn met het Unierecht.

Uit dit arrest blijkt dat het Unierecht er niet aan in de weg staat dat een lidstaat ervan uitgaat dat nationaliteit een uitdrukking vormt van een effectieve band tussen onderdaan en lidstaat, en dat het ontbreken of eindigen van die band tot van rechtswege verlies van nationaliteit kan leiden. Daarom is het in overeenstemming met het Unierecht dat een lidstaat voorziet in een regeling op grond waarvan nationaliteit onder bepaalde omstandigheden van rechtswege verloren gaat, ook als daarmee tevens het Unieburgerschap verloren gaat. Wel moet het mogelijk zijn om per individueel geval te toetsen of het verlies van nationaliteit, indien dit leidt tot verlies van het Unieburgerschap, in overeenstemming is met het door het Unierecht erkende evenredigheidsbeginsel. In geval van gebleken onevenredigheid moet de verloren nationaliteit, en daarmee het Unieburgerschap, met terugwerkende kracht kunnen worden herkregen.

De huidige RWN voorziet niet in een grondslag om na van rechtswege verlies van het Nederlanderschap in concrete gevallen aan het evenredigheidsbeginsel te toetsen, noch in een grondslag waarmee het Nederlanderschap met terugwerkende kracht kan worden herkregen. Met dit wetsvoorstel wordt hierin voorzien.² Daartoe wordt aan artikel 6, eerste lid, RWN een nieuw optierecht toegevoegd waarmee een persoon wiens Nederlanderschap van rechtswege verloren is gegaan, dat Nederlanderschap onder bepaalde omstandigheden met terugwerkende kracht kan herkrijgen. Na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel biedt dit optierecht een exclusieve procedure om de in het arrest bedoelde toetsing aan het evenredigheidsbeginsel te verrichten, en het Nederlanderschap zo nodig met terugwerkende kracht te herkrijgen.³

Dit wetsvoorstel voorziet tevens in een verlenging van de in artikel 15, eerste lid, aanhef en onder c, opgenomen termijn voor verlies, van tien naar dertien jaar.

2. Reikwijdte optierecht

In de zaken die tot het arrest hebben geleid was het verlies van het Nederlanderschap ingetreden op grond van de artikelen 15, eerste lid, aanhef en onder c, en 16, eerste lid, aanhef en onder d, RWN. Uit de overwegingen van het Hof volgt echter dat zijn oordeel bredere werking heeft, en van toepassing is op elke wettelijke bepaling uit de RWN op grond waarvan het Nederlanderschap van rechtswege verloren gaat, indien met dat verlies tevens het Unieburgerschap verloren gaat. Het arrest heeft daarom ook gevolgen voor personen wier Nederlanderschap verloren is gegaan op grond van artikel 14, zesde lid, artikel 15, eerste lid, aanhef en onder a,⁴ of artikel 16, eerste lid, onder a of c, RWN.

Omdat het Hof de werking van zijn arrest niet in tijd heeft beperkt, heeft het arrest ook gevolgen voor situaties waarin het Nederlanderschap in het verleden van rechtswege verloren is gegaan,

¹ Arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 12 maart 2019, ECLI:EU:C:2019:189.

² Anders dan het Hof in punt 43 van zijn arrest stelt, biedt de RWN noch de Paspoortwet op dit moment een grondslag om in deze gevallen aan het evenredigheidsbeginsel te toetsen. Deze wetten bieden evenmin een grondslag voor herkrijging van het Nederlanderschap met terugwerkende kracht.

³ Tot dat moment kan de ingevolge het arrest vereiste toetsing aan het evenredigheidsbeginsel plaatsvinden binnen de huidige paspoortprocedure, en de verzoekschriftprocedure als bedoeld in artikel 17 RWN. Het herkrijgen van het Nederlanderschap en daarmee opnieuw het Unieburgerschap kan worden ontleend aan artikel 20 VWEU, zie ABRvS 12 februari 2020, ECLI:NL:RVS:2020:423 en HR 3 april 2020, ECLI:NL:HR:2020:593.

⁴ ABRvS 20 mei 2020, ECLI:NL:RVS:2020:1269.

voor zover daarmee het Unieburgerschap verloren ging. Het Unieburgerschap is ingevoerd met het Verdrag van Maastricht, dat in werking trad op 1 november 1993. Dat betekent dat van rechtswege verlies van het Nederlanderschap op of na die datum geraakt kan worden door het arrest. In dat verband wordt onder meer gewezen op artikel 15, aanhef en onder c, en artikel 16, eerste lid, aanhef en onder b en c, zoals deze bepalingen luiden voor 1 april 2003.

Daarom staat een beroep op het nieuwe optierecht open voor eenieder wier Nederlanderschap van rechtswege verloren is gegaan, mits dat verlies ook leidde tot verlies van het Unieburgerschap.

Bij andere verliesbepalingen in de RWN is geen sprake van verlies van rechtswege. Dergelijke bepalingen vallen buiten de reikwijdte van het arrest, en daarmee het nieuwe optierecht. Het gaat dan onder meer om verlies van het Nederlanderschap als gevolg van een daartoe strekkend besluit (artikel 14, eerste tot en met vierde lid, en artikel 15, eerste lid, aanhef en onder d en e) of om verlies van het Nederlanderschap als gevolg van een verklaring van afstand (artikel 15, eerste lid, onder b). Overigens wordt ook in de gevallen waarin het Nederlanderschap verloren gaat als gevolg van een daartoe strekkend besluit aan het evenredigheidsbeginsel getoetst.⁵

3. Beoordeling optieverklaring

Het nieuwe optierecht maakt het mogelijk dat een persoon die het Nederlanderschap van rechtswege heeft verloren dat Nederlanderschap herkrijgt, indien met dat verlies het Unieburgerschap verloren ging en dit verlies onevenredig was, gelet op de doelstelling van de desbetreffende verliesbepaling.

Inhoud en omvang evenredigheidstoets

De autoriteit die de optieverklaring in ontvangst neemt verricht een toetsing aan het door het Unierecht erkende evenredigheidsbeginsel. Bij die toetsing staat centraal of het verlies van het Nederlanderschap, als dit tevens leidde tot verlies van het Unieburgerschap, gevolgen heeft gehad die de normale ontwikkeling van het gezins- en beroepsleven uit het oogpunt van het Unierecht aantasten op een wijze die onevenredig is aan de doelstelling die wordt nagestreefd door de RWN.

Voor een succesvol beroep op het evenredigheidsbeginsel is vereist dat een betrokkene concrete en aantoonbare gevolgen heeft ondervonden die in de sfeer van het Unierecht liggen. Niet direct op het Unierecht betrekking hebbende omstandigheden blijven buiten beschouwing.⁶ Als toetsingsmoment geldt het moment waarop het Nederlanderschap verloren ging, met dien verstande dat niet alleen de gevolgen van het verlies van het Unieburgerschap die zich op dat moment reeds hadden gemanifesteerd worden betrokken, maar ook gevolgen die op dat moment redelijkerwijs voorzienbaar waren.⁷

Het gaat in het bijzonder om aan het burgerschap van de Unie gerelateerde rechten, en de door het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie gewaarborgde grondrechten (hierna: het Handvest). Dit betreft onder meer de uitoefening van het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten en de mogelijkheid daar beroepsactiviteiten te verrichten en te verblijven, en het recht op eerbiediging van het familie- en gezinsleven, gelezen in samenhang met het artikel 24, tweede lid, van het Handvest neergelegde belang van het kind. Voorts is relevant of een betrokkene al dan niet afstand kon doen van de nationaliteit van een derde staat en om die reden binnen de werkingssfeer van een verliesbepaling valt.⁸ Deze opsomming van omstandigheden is niet limitatief: de te verrichten toetsing aan het evenredigheidsbeginsel moet alle relevante omstandigheden van het geval omvatten, voor zover deze zijn te relateren aan het Unierecht.

⁵ Gelet op HvJ 2 maart 2010, EU:C:2010:104. Zie bijvoorbeeld de artikelen 68, 68a, 68b en 68c van het Besluit verkrijging en verlies Nederlanderschap.

⁶ Ibidem.

⁷ Zie ABRvS 12 februari 2020, ECLI:NL:RVS:2020:423, r.o. 11.2.

⁸ Zie HvJ 12 maart 2019, ECLI:EU:C:2019:189, r.o. 44-46.

Het is aan betrokkene om het bestaan van relevante omstandigheden te vermelden en aannemelijk te maken. Het ligt in de rede dat de autoriteit over de wijze waarop deze zijn beoordeling verricht en de omstandigheden die daarbij worden betrokken, beleidsregels vaststelt als bedoeld in titel 4.3 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) of anderszins kenbaar beleid voert. Daarmee wordt een eenduidige uitvoering van het optierecht bevorderd, maar bovenal is daarmee voor een optant op voorhand duidelijk welke omstandigheden en bewijsstukken relevant (kunnen) zijn bij de beoordeling van zijn verklaring.

Procedurele aspecten

Indien naar het oordeel van de autoriteit op het moment van verlies van het Nederlanderschap sprake was van (redelijkerwijs te voorziene) onevenredige gevolgen, wordt de verklaring bevestigd en het Nederlanderschap met terugwerkende kracht herkregen tot het moment waarop dat verloren ging. Gelet op artikel 2, eerste lid, RWN bevat het optierecht een uitdrukkelijke grondslag voor deze herkrijging met terugwerkende kracht. Indien naar het oordeel van de autoriteit geen sprake is van onevenredige gevolgen, wordt de bevestiging geweigerd. In dat geval wordt het Nederlanderschap niet herkregen.

Voor het overige zijn op de beoordeling van de optieverklaring vrijwel alle gebruikelijke procedurele aspecten van de reguliere optieprocedure uit de RWN van toepassing. Zo wordt de bevestiging ingevolge artikel 6, vierde lid, RWN geweigerd indien op grond van het gedrag van de persoon die de verklaring betreft, ernstige vermoedens bestaan dat hij gevaar oplevert voor de openbare orde of de veiligheid van het Koninkrijk. Wel wordt afgeweken van het in artikel 6, tweede en achtste lid neergelegde vereiste dat een verklaring van verbondenheid wordt afgelegd voordat het besluit tot bevestiging wordt bekendgemaakt. Voor de overige procedurele aspecten van de optieprocedure wordt verwezen naar de in hoofdstuk 3 van de RWN en de in hoofdstuk II van het Besluit verkrijging en verlies Nederlanderschap neergelegde regeling.

Er zijn verschillende autoriteiten bevoegd tot het in ontvangst nemen en beoordelen van optieverklaringen tot verkrijging van het Nederlanderschap. Gewezen wordt op de bevoegdheidsregeling in hoofdstuk II van het Besluit verkrijging en verlies Nederlanderschap (hierna: BVVN). Omdat verschillende autoriteiten bevoegd kunnen zijn, wordt een eenduidige invulling van de toetsing aan het evenredigheidsbeginsel wordt op twee manieren bevorderd:

- Ten eerste wordt een aantal omstandigheden dat in ieder geval bij die toetsing moet worden betrokken, neergelegd in de Handleiding Rijkswet op het Nederlanderschap 2003. Dit betreft in ieder geval de door het Hof in het arrest genoemde omstandigheden, zoals hiervoor vermeld;
- Ten tweede wordt voorzien in een adviesfunctie: alvorens te besluiten op een verklaring als bedoeld in het nieuwe onderdeel p, vraagt de autoriteit die de verklaring in ontvangst neemt advies aan de minister van Justitie en Veiligheid, in diens hoedanigheid van minister van het Koninkrijk. In de praktijk wordt dit advies uitgebracht door de Immigratie- en Naturalisatiedienst (hierna: IND). Het door de IND gegeven advies ziet op de vraag of het verlies van het Unieburgerschap onevenredig is geweest. Het advies is niet bindend. Dit advies bevordert dat de verschillende bevoegde autoriteiten een eenduidige beoordeling hanteren inzake de toetsing aan het evenredigheidsbeginsel.

4. Persoonsgegevens

Voor het in behandeling nemen en beoordelen van een optieverklaring is het noodzakelijk dat persoonsgegevens worden verwerkt, zoals naam- en adresgegevens en gegevens over geslacht en nationaliteit. De aan de bevoegde autoriteiten opgedragen wettelijke taak om optieverklaringen in ontvangst te nemen en daarop op te beslissen, vormt tevens de grondslag voor de verwerking van deze persoonsgegevens (zie hoofdstuk II, paragraaf 2 tot en met 5, BVVN gelezen in samenhang met artikel I, onderdeel A, subonderdeel 1 van dit wetsvoorstel). Het voormelde geldt ook indien de bevoegde autoriteit gegevens verstrekt aan de IND ten behoeve van een uit te brengen advies en deze door de IND ten behoeve van dit advies worden verwerkt (zie artikel I, onderdeel A, subonderdeel 2 van dit wetsvoorstel).

5. Verlenging termijn voor verlies

Dit wetsvoorstel voorziet tevens in een verlenging van de in artikel 15, eerste lid, aanhef en onder c, opgenomen termijn voor verlies, van tien naar dertien jaar.

Bij de inwerkingtreding van het huidige artikel 15, eerste lid, aanhef en onder c, RWN is bij het bepalen van de termijn voor verlies verwezen naar de destijds geldende geldigheidsduur van een paspoort. Daarover is toentertijd opgemerkt:

“Aan de hand van de datum van afgifte van het paspoort kan voor betrokkene geen twijfel bestaan over het moment van verlies. Een Nederlands paspoort verliest zijn geldigheid na 5 jaar. Zelfs als na beëindiging van deze geldigheidsduur onduidelijkheid zou bestaan over het Nederlanderschap van de houder van het paspoort, mag er van worden uitgegaan dat die onduidelijkheid binnen de resterende termijn van 5 jaar opgelost kan worden.”

Sinds 1 januari 2014 zijn paspoorten niet langer vijf, maar tien jaar geldig. Het ligt voor de hand dat deze wijziging van de geldigheidsduur gevolgen heeft voor de termijn genoemd in artikel 15, eerste lid, aanhef en onder c, en vierde lid. Deze termijn wordt daarom met drie jaar verlengd, zodat de termijn voor verlies dertien jaar bedraagt. Dit is geregeld in het voorgestelde artikel I, onderdeel B. Ongewijzigd blijft dat deze termijn kan worden gestuit indien tijdig (dat wil zeggen: na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel elke dertien jaar) een verklaring omtrent het bezit van het Nederlanderschap dan wel een reisdocument, Nederlandse identiteitskaart of vervangende Nederlandse identiteitskaart in de zin van de Paspoortwet wordt verkregen (artikel 15, vierde lid, RWN).

Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat een verlenging van deze termijn voor verlies ook was voorgesteld in het wetsvoorstel tot wijziging van de Rijkswet op het Nederlanderschap ter verlenging van de termijnen voor verlening van het Nederlanderschap en enige andere wijzigingen (33852 (R 2023)). Dit wetsvoorstel is echter, om andere redenen, verworpen.

6. Financiële gevolgen en gevolgen voor de regeldruk

Er zijn geen (exacte) gegevens beschikbaar over het aantal personen dat het Nederlanderschap van rechtswege is verloren. Gelet op het aantal paspoortaanvragen dat jaarlijks buiten behandeling wordt gesteld omdat het Nederlanderschap van de aanvrager van rechtswege verloren is gegaan, wordt uitgegaan van maximaal 2.000 optieverklaringen per jaar. Omdat het optierecht ook open staat voor personen die het Nederlanderschap in het verleden van rechtswege zijn verloren, wordt verwacht dat het aantal optieverklaringen in de periode kort na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel aanzienlijk hoger zal zijn. In dat kader wordt uitgegaan van een eenmalige toename van maximaal 23.500 optieverklaringen.

Voor beide genoemde aantallen geldt dat niet is vast te stellen welk deel hiervan zich daadwerkelijk op het nieuwe optierecht zal beroepen. Mogelijk is het daadwerkelijke aantal aanvragen minder, bijvoorbeeld omdat niet iedere voormalig Nederlander zich zal melden of omdat op voorhand duidelijk is dat niet aan de voorwaarden wordt voldaan. Tot nu toe is het aantal zaken beperkt; sinds het verschijnen van het arrest in 2019 is in enkele honderden zaken een beroep op het arrest gedaan.

Financiële gevolgen

Gelet op de achtergrond van diegenen die het Nederlanderschap van rechtswege hebben verloren, wordt verwacht dat een aanzienlijk deel van de optieverklaringen wordt ingediend door personen die hoofdverblijf hebben buiten het Koninkrijk. De Minister van Buitenlandse Zaken neemt deze optieverklaringen in ontvangst op de diplomatieke of consulaire post in het ressort waar de optant zijn hoofdverblijf heeft. Het in ontvangst nemen en beoordelen van optieverklaringen is een reguliere, bestaande taak voor de Minister van Buitenlandse Zaken. Er worden daarom door de Minister van Buitenlandse Zaken geen nieuwe werkzaamheden voorzien. Voor het in ontvangst

nemen en beoordelen van een enkelvoudige optieverklaring is in 2020 een bedrag van € 191,- verschuldigd (artikel 2 jo. artikel 5, vierde lid, van het Besluit Optie- en Naturalisatiegelden 2002; hierna: het BON). Dit bedrag is kostendekkend.

De IND krijgt een aanvullende taak, te weten het uitbrengen van een advies als bedoeld in artikel 6, derde lid, RWN (nieuw). Deze adviestaak brengt zowel incidentele als structurele kosten met zich. Bij 2.000 zaken per jaar betreft dit ongeveer € 800.000,- aan directe personeelskosten en € 200.000,- aan indirecte kosten, berekend conform de Handleiding Overheidstarieven 2019. De directe personeelskosten betreffen de kosten voor het primair proces, in deze het behandelen van de adviesaanvraag en het uitbrengen van advies, en worden geraamd op 10 fte. De indirecte kosten betreffen een vergoeding voor onder meer huisvesting en digitale infrastructuur. Naast de hiervoor genoemde aantallen is het ook mogelijk dat er aanvragen worden gedaan door personen die het Nederlanderschap op enig moment in het verleden van rechtswege zijn verloren. In hoeverre personen uit deze potentiële groep zich ook daadwerkelijk op het optierecht zullen beroepen, is onduidelijk. Deze kosten zijn dan ook niet meegenomen in de hiervoor vermelde financiële berekening.

Naar verwachting zullen er slechts incidenteel optieverklaringen worden ingediend bij (grens)gemeenten, bij de Gouverneur van Aruba, Curaçao of Sint Maarten dan wel bij de Minister van Justitie en Veiligheid. Het van rechtswege verlies van het Nederlanderschap treedt immers in de regel op bij meerderjarige personen woonachtig buiten het Koninkrijk en hun eventuele minderjarige kinderen. Een van rechtswege verlies van het Nederlanderschap van personen die in het Koninkrijk verblijven zal zich slechts in zeer uitzonderlijke omstandigheden voordoen. Voor zover dat wel het geval is en jegens deze bestuursorganen een beroep wordt gedaan op het nieuwe optierecht, wordt ook in deze gevallen optiegeld geheven (artikel 2 BON). Ook voor deze bestuursorganen is het in ontvangst nemen en beoordelen van optieverklaringen een bestaande taak, die met dit optiegeld kostendekkend kan worden verricht.

Regeldruk

Het onderhavige voorstel heeft geen gevolgen voor de regeldruk.

7. Ontvangen adviezen

PM.

Artikelsgewijs deel

Artikel I, onderdeel A, subonderdeel 1 (nieuw optierecht)

Anders dan in het bestaande artikel 6, eerste lid, aanhef en onder f, kan op het nieuwe onderdeel p ook een beroep worden gedaan door een persoon die hoofdverblijf heeft buiten het Koninkrijk. In veel gevallen zal van rechtswege verlies van het Nederlanderschap immers het gevolg zijn van langdurig hoofdverblijf buiten het Koninkrijk en het grondgebied van de Europese Unie. De bestaande optiegrond in artikel 6, eerste lid, aanhef en onder f, RWN blijft evenwel toepassing vinden, bijvoorbeeld in gevallen waarin het Nederlanderschap niet van rechtswege verloren is gegaan of indien dat verlies niet tevens heeft geleid tot verlies van het Unieburgerschap. In die gevallen wordt het Nederlanderschap echter opnieuw verkregen en – anders dan bij toepassing van het nieuwe onderdeel p – niet met terugwerkende kracht herkregen.

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar het algemeen deel van deze toelichting.

Artikel I, onderdeel A, subonderdeel 2 (advies)

Dit advies wordt op gelijke wijze behandeld als de in artikel 6a, vierde lid, RWN opgenomen adviesplicht. Het advies van de IND is niet bindend voor de adviesvragende autoriteit. Het advies is geen besluit, zodat er geen afzonderlijke rechtsmiddelen tegen open staan. In het Nederlandse deel van het Koninkrijk is dit een advies als bedoeld in afdeling 3.3 Awb. Dat betekent dat de autoriteit het advies van de Minister aan het besluit ten grondslag kan leggen, en daar ter motivering van dit besluit mee kan volstaan (artikel 3:49 Awb). Indien de autoriteit van het advies afwijkt, wordt dit in het besluit gemotiveerd (artikel 3:50 Awb).

Artikel I, onderdeel A, subonderdeel 3 (medeopteren minderjarigen)

Deze wijziging van artikel 6, achtste lid, maakt het mogelijk dat een minderjarig kind kan meedelen in de herkrijging van diens ouder, en dus niet zelfstandig hoeft te opteren. Dit is van belang voor het minderjarige kind dat als Nederlander was geboren voor het verlies van het Nederlanderschap door de ouder en heeft meegedeeld in het verlies van de ouder, maar ook voor het minderjarige kind dat is geboren nadat de ouder het Nederlanderschap verloor en daarom nooit Nederlander is geweest. Ook dit laatste kind wordt door de optiebevestiging geacht vanaf zijn geboorte Nederlander te zijn geweest. Gelet op het arrest is ook in deze gevallen voorzien in een uitzondering op het uitgangspunt van de RWN dat het Nederlanderschap niet met terugwerkende kracht wordt verkregen (zie artikel 2, eerste lid, RWN).

Door minderjarige kinderen die niet op de optieverklaring worden vermeld wordt het Nederlanderschap, gelet op artikel 2, eerste lid, RWN, niet herkregen. Gelet op de reikwijdte van artikel 6, achtste lid, wordt het Nederlanderschap evenmin herkregen door een kind dat ten tijde van de optie inmiddels meerderjarig is. Voor beide groepen staat natuurlijk wel de mogelijkheid open om zelfstandig een optieverklaring op grond van artikel 6, eerste lid, aanhef en onder p, RWN (nieuw) af te leggen, mits zij het Nederlanderschap en daarmee het burgerschap van de Unie van rechtswege zijn verloren.

Artikel I, onderdeel A, subonderdeel 4 (opnieuw opteren)

Het is niet uitgesloten dat een vreemdeling die het Nederlanderschap eerder door optie heeft verkregen, dat Nederlanderschap van rechtswege is verloren en met een beroep op het nieuwe artikel 6, eerste lid, aanhef en onder p, RWN wil herkrijgen. Deze wijziging maakt dat mogelijk.

Artikel I, onderdeel B (verlenging termijn voor verlies)

Het moment van verstrekking van het reisdocument, Nederlandse identiteitskaart of vervangende Nederlandse identiteitskaart in de zin van de Paspoortwet blijft bepalend voor de vraag of de termijn van verlies tijdig is gestuit.

Er is niet voorzien in overgangsrecht. De verlenging van deze termijn heeft derhalve onmiddellijke werking en geldt ook voor lopende, nog niet verstreken termijnen. De verlenging heeft geen

gevolgen voor gevallen waarin het Nederlandschap voor inwerkingtreding van deze wet reeds verloren is gegaan.

In het vierde lid wordt geregeld dat de termijn, genoemd in artikel 15, eerste lid, aanhef en onder c, begint te lopen vanaf de dag dat de optieverklaring is bevestigd en de optant hoofdverblijf heeft buiten het Koninkrijk en de gebieden waarop het verdrag betreffende de Europese Unie van toepassing is.

Artikel II (inwerkingtreding)

Omwille van de voor de praktijk gewenste duidelijkheid en rechtszekerheid treedt deze rijkswet zo spoedig mogelijk in werking. Indien noodzakelijk wordt afgeweken van het kabinetsbeleid inzake vaste verandermomenten voor regelgeving.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

Concept